

HABERLER

Yazan: Ö. Spk: Ö./Ne.

- 1- Evren, Milliyetçi Demokrasi Partisi'ni kutladı
- 2- NATO manevraları Erzurum yakınlarında sürüyor
- 3- NATO komutanı Orgeneral Krou Ankara'da Cunta başlarıyla görüşmeler ya
- 4- yapıyor
- 5- İ.Türkmen, BM Genel Kurulunda Kıbrıs konusunda alınan kararı "Denge-
- 6- siz ve tek taraflı " olarak niteledi
- 7- "Cumhuriyet" başyazarı N.Nadi ve sorumlu yazı işleri müdürü O.Gönen-
- 8- sin'e verilen hapis cezaları kesinleşti
- 9- Lübnan ile İsrail arasında imzalanan anlaşma ,Lübnan yurtsever güçle-
- 10- ri arasında olduğu gibi, öteki Arap ülkelerindeki ilerici çevrelerce
- 11- de tepkiyle karşılanıyor
- 12- Suriye hükümeti Yakındoğu'da oluşan yeni durumu görüştü
- 13- Cenevre görüşmelerinde ABD delegasyonu başkanı Pol Nitse,tek yanlı
- 14- üstünlüğe yönelik eski konumunu yineledi
- 15- F.Almanya SPD Yönetim Kurulu,Cenevre'deki görüşmelerle ilgili bir

Açıklama yayınladı

YORUM: Moskova'da Sovyet bilim adamlarının barış konusunda:bir konferansı

Başlığı: Salı günü çalışmalarına başladı

Konusu :

Y O R U M: Hem onursuz, hem tehlikeli (Met.)

/Nec./

YAZILAR :

Başlığı: Kültür-Sanat programında: Nisan ayında İstanbul'da resim sergi

Konusu : gisi açılan komünist ressam Jak İhmalyan'ın yaşamından ve;

YAZILAR:

Hiroşima

/Cem./

Spk: Tah.

Başlığı:

Konusu :

YAZILAR:

Başlığı:

Konusu :

----- Cuntanın başı Evren, "Milliyetçi Demokrasi Partisi" adı altında kurulan ~~ayda~~ partiyi kutladı. Bu kutlama, Amerikanın SESİ radyosunun "emekli orgeneral Sunalpin kurduğu partiyi, askeri yönetim açıkça destekliyer" biçimindeki sözlerini doğruluyor. Bilindiği gibi, Amerikanın Şesi radyosu, "Milliyetçi Demokrasi Partisi" adı altındaki kurulan bu ayda partiyi nitelerken, 12 Eylül darbesinin ruh ve felsefesi doğrultusunda eylem götoreceğini, NATO ve Ortak Pazarla ilişkilerini pekiştireceğini belirtmişti.

Öte yandan, politik alanda pazarlıkların yoğunlaştığı gözleniyor. Gazeteler, Turgut Özal ile Cindoruk birleşmesinin gerçekleşmediğini belirtirken, Özalın "biz de iktidara talibiz" diyerek ayrı bir parti kuracağını açıkladı. Özal, partisinin muhafazakar, ^{nitelikli ve} serbest pazar ekonomisini esas alacağını bildirdi.

— Erzurum yakınlarında, komşumuz Sovyetler Birliği sınırlarına yakın bölgede başlayan NATO kışkırtma manevraları sürüyor. Batı radyolarının Sovyetler Birliğinin hayali saldırısını içeren bir senaryo çerçevesinde sürdürüleceğini açıkladıkları manevralara, Amerikan "çevik kuvvetlerinin" de katılmak üzere hazır durumda bekledikleri bildiriliyor. Bir ay boyunca sürdürüleceği olan bu manevralar sırasında Amerikan çevik kuvvetlerinin Orta Avrupa'ya ve oradan da Türkiye'ye aktarılması ~~denemelerinin yapılacağı~~ belirtiliyor, ayrıca Basra Körfezine ve Orta Doğu ülkelerine saldırı denemelerinin de yapılacağı belirtiliyor. Gözlemciler, ~~külgün~~ gerginliği doğrudan Sovyetler Birliğinin ve Arap halklarının güvenliğine yönelik olan bu kışkırtma manevralarını, ^{sürüklendiği} Türkiye'nin/Reginların serüvenci çizgisinde yeni bir aşama olarak niteliyorlar.

--- Öte yandan, siyasi parti kurma çalışmalarının hızlandığı, Doğu'da, Erzurum yakınlığında, komşumuz Sovyetler Birliğine karşı kışkırtma manevraların yapıldığı bir sırada NATO komutanı organeneral Kren Ankarada cunta başlarıyla görüşmeler yapıyor. Amerikan savunma bakan yardımcısı Richard Förlün başkanlığında bir Pentagon heyetinin 23 Mayıs'ta Ankaraya gelmesi bekleniyor. Perlün, Ankarada Amerikadan satın alınacak savaş uçakları konusunda görüşmelerde bulunacağı bildiriliyor. ~~Rikard Förlün başkanlığında bir Pentagon heyetinin 23 Mayıs'ta Ankaraya gelmesi bekleniyor. Perlün, Ankarada Amerikadan satın alınacak savaş uçakları konusunda görüşmelerde bulunacağı bildiriliyor. Rikard Förlün başkanlığında bir Pentagon heyetinin 23 Mayıs'ta Ankaraya gelmesi bekleniyor. Perlün, Ankarada Amerikadan satın alınacak savaş uçakları konusunda görüşmelerde bulunacağı bildiriliyor.~~

Bilindiği gibi R. Perle ABD Senatosu Dış İhtisat alt Komitesi'nde Türkiye'ye askeri kredi verilmesi konusundaki görüşmelerde bulunmuştu. Bir bu krediyi Türkiye'ye bedelsiz veriyoruz. Politik ve ekonomik karşılığın da istiyoruz ve ediyoruz. Verdiğimiz kredi garantili ve kurludur. Karşılığında Türkiye ABD denetimli oluyor, bir de karşılığında iş ve başka istihbarat faaliyetleri için

4
--- Dışişleri bakanı İltis Türkmen, Birleşmiş Milletler genel kurulunda Kıbrıs konusunda alınan kararı "dengesiz ve tek taraflı" olarak niteledi. Ankarada bir basın toplantısı düzenleyen Türkmen, cuntanın Kıbrıs sorunundaki çözümsüz tutumunu bir kez daha yinelledi. Birleşmiş Milletler genel kurulunun bugüne kadar aldığı tüm kararların hiç bir yararı olmadığını, bunların sadece toplumlararası görüşmelerin atmosferini bozduğunu" iddia eden Türkmen, Toplumlararası görüşmelerin bir sonuç vermediği bir aşamada Türk toplumunda bağımsız bir devletin kurulması kadar doğal bir şey olmayacaktır" dedi. Böylece, Kıbrısın bağımsızlığı, toprak bütünlüğü ve egemenliği ilkelerini hiçe saymaya kararlı olduğunu bir kez daha ^{dile getirmiş oldu} ~~açığa vurdu~~. Oysa, Birleşmiş Milletler genel kurulunda ~~bağlantısı~~ ~~ilkeleri~~ ~~devletlerin~~ Kıbrıs konusunda kabul edilen kararda, adanın NATO nun militarist planlarına hedef olmaması, ve soruna her iki toplumun da kardeşçe yaşayabileceği adil ve barışçı bir çözüm getirilmesi öngörülüyor. Kararda, ayrıca Kıbrıs sorununun

Birleşmiş Milletlerin gözetiminde uluslararası bir konferansta ele alınmasını ve adaletli bir çözüme kavuşturulmasını içeren maddelere de yer veriliyor. Bilindiği gibi, cunta yönetimi, Birleşmiş Milletler genel kurulunda kabul edilen bu karara karşı çıkmış ve Türkiye'yi uluslararası alanda daha büyük bir yalnızlığa itmişti.

Dışişleri bakanı İltiz Türkmen, Ankara'da düzenlediği basın toplantısında, dış politikayla ilgili gelişmelere de değindi. Yunanistan başbakanı papandreou'nun Balkanların atomsız bir bölge olması önerisini nasıl değerlendiriyorsunuz biçimindeki soruyu yanıtlarken Türkmen "Balkanlar'daki güvenliğin tek başına bir anlam taşımayacağı" yanıtını verdi. Bilindiği gibi, Türkiye Balkan ülkeleri arasında Balkanların atomsız bölge olması önerisine yanışmayan tek ülkedir.

TRT / BBC

6
--- Cumhuriyet gazetesi başyazarı Nadir Nadi ve sorumlu yazı işleri müdürü Okay Gönensine verilen hapis cezaları kesinleşti. Nadir Nadi ve Okay Gönensine, Nadir Nadinin bir süre önce yazdığı ve ilk kez 1961 yılında yayınlanmış olan "Tuhaf bir tasarı" başlıklı yazıda, kanunlara karşı gelmeye halkı teşvik ettikleri öne sürülerek ikişer ay 20'er gün hapis cezası verilmişti. Okay Gönensinin hapis cezası ise para cezasına çevrilmişti.

Cumhuriyet başyazarı Nadir Nadi ve sorumlu yazı işleri müdürü Okay Gönensine askeri mahkemenin verdiği cezalar İstanbul sıkıyönetim komutanı Haydar Saltık tarafından temyiz edilmediği için kesinleşti.

Öte yandan, Müjdat Gezenin yazdığı "Çizgilerle "Azım Hikmet" adlı kitap, İstanbul sıkıyönetim komutanlığının emriyle toplatıldı.

-----~~Suriye~~ Amerikanın girişim ve baskılarıyla Lübnan ile İsrail arasında imzalanan anlaşma, Lübnan yurtsever güçleri arasında olduğu gibi, öteki Arap ülkelerindeki ilerici çevrelerce de tepkiyle karşılanıyor. Lübnanın eski başbakanlarından Raşid Keramî, söz konusu anlaşmanın, ülkenin bağımsızlığı, egemenliği ve toprak bütünlüğü için ciddi tehlikeler içerdiğini söyledi. Keramî, tek gerçek alternatifin, BM kararları gereğince, Lübnandaki ~~tüm yasadışı~~ İsrail birliklerinin koşulsuz ve tam geri çekilmesi olduğunu belirtti. Lübnan Sosyalist İlerleme Partisi Başkanı Canpolat, ülkedeki tüm yurtsever güçleri, İsrail birliklerinin işgalindeki Lübnan topraklarının tamamiyle kurtarılması için savaşımı sürdürmeye çağırdı. Canpolat, anlaşmanın, Lübnan halkının istemini yansıtmadığını söyledi.

--Öte yandan,Suriye hükümeti,Yakın-Doğuda oluşan yeni durumu görüşti. Dışişleri Bakanı Haddam,Amerikan yönetiminin çabalarıyla Lübnan ve İsrail arasında imzalanan anlaşma dolayısıyla Lübnandaki durumla ilgili gelişmeleri değerlendirdi.Savunma Bakanı Mustafa Tlas,Arap güvenlik güçleri içinde Lübnanda bulunan Suriye birliklerine karşı İsrailin sürdürdüğü yoğun saldırı hazırlıkları üzerinde durdu.Suriye ordusunun her saldırıyı geri püskürtmeye hazır olduğunu söyledi.Başbakan Kasem, Suriyenin Yakın-Doğudaki emperyalist planlara karşı savaşımında Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler tarafından gösterilen etkin desteğe teşekkür etti ve Lübnan-İsrail anlaşmasının özünde Suriye için tehlikeli unsurlar bulunduğunu kaydetti.

Suriye Komünist Partisi de bir açıklama yayınlayarak,İsrail-Lübnan anlaşmasını kınadı.Bu anlaşmanın,İsrail işgali koşullarında ve Birle-

B

şik Amerikanın uyguladığı dolaysız baskılar sonucunda imzalandığını belirtti. Suriye K.P. Politbürosunun açıklamasında ayrıca, söz konusu anlaşmanın BM kararlarına aykırı olduğu ve Suriyenin güvenliği için bir tehlike oluşturduğu belirtiliyor ve İsrail'e tüm Lübnan topraklarında egemenlik kurma olanağı verildiği kaydediliyor. Açıklamada "Bu anlaşma ile Lübnan ABD emperyalizminin ve İsrailin bir üssü durumuna getirilmek isteniyor" deniyor.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

18 Mayıs 1983

-----Avrupadaki orta menzilli nükleer roketlerde indirimle ilgili olarak Cenevrede yeniden başlayan Sovyet-Amerikan görüşmelerinde ABD delegasyonu başkanı Pol Nitse, tek yanlı üstünlüğe yönelik eski konumunu yineledi. Pol Nitse, Başkan Reginin ileri sürdüğü sözümona ara çözüm tezini yinelerken, Fransa ile İngilterenin nükleer gücünün hesaba katılmasının söz konusu olamayacağını söyledi.

Sovyet delegasyonu başkanı Kvizinski ise, Sovyetler Birliğinin ~~zaman~~ yeni önerilerinden söz etmeden, kabulü olanaksız eski tezlerin yinelenmesinin hiç te iyi niyet göstergesi olmadığını vurgulayarak, nesnel olarak varolan nükleer silahlara sahip Fransa ile İngilterenin birer NATO üyesi olduğunun görmezlikten gelinemiyeceğini söyledi. Kvizinski, gerçeklere gözü kapalı önerilerin geleceksiz olduğunu kaydetti.

--Öte yandan, Amerikan devlet başkanı Regın, Pol Nitsenin sözlerine

karşın, Vaşingtonun Cenevredeki görüşmelerde indirim sağlamak için çalıştığını ileri sürdü. Başkan, bir yandan bunu söylerken, öte yandan da, kıtalararası balistik MX roketleri için harcamaların kısıtsız ayrılmasını istedi ve bu roketlerin stratejik dengeyi sağlayıcı bir unsur olduğunu ileri sürdü. Başkanın bu konuşması, Kongre üyeleri arasında tepkilere yolaçtı. Senatör Hart, onar nükleer başlıkla donatılan MX roketlerinin ilk nükleer darbeye yönelik saldırı silahları olduğunu belirtti. Hart, bu roketlerin güvenlik değil, güvenlilzik unsuru olduğunu kaydetti. Eski hükümet üyelerinden Maknamara ve Sayrus Vens de, Temsilciler Meclisi alt komisyonundaki konuşmalarında, MX roketlerinin geliştirilmesine ve Vayoming eyaletine yerleştirilmesine kesinlikle karşı çıktılar.

-----Federal Almanya sosyal-demokrat partisi SPD Yönetim Kurulu,Cenev-rede yeni dönem oturumlarına başlayan Sovyet-Amerikan görüşmeleriyle ilgili olarak bir Açıklama yayınladı.Açıklamada taraflar,1983 sonbaharına dek bir anlaşmaya varılması için yapıcı tutum almaya çağırılıyor. Görüşmelerin başarısızlıkla sonuçlanmasının,Avrupa ve dünya barışı ve güvenliği için çok büyük tehlikeler yaratacağına ve özellikle bunun nükleer silahlanma yarışında korkunç bir turun başlamasına neden olacağına dikkat çekiliyor.SPD Yönetim Kurulunun Açıklamasında,her iki tarafın da güvenliğini eşit ölçüde gözönünde tutan bir anlaşmaya varmak amacıyla Batının görüşmelerde aldığı konunun gözden geçirilmesi isteniyor.Açıklamada ayrıca,Amerikan Temsilciler Meclisinin,ilk adım olarak nükleer silahların dondurulması yolundaki kararı destekleniyor,Bonn hükümetinden,anlaşmaya varılamaması halinde yeni roketlerin otomatikman yerleş-

tirilmesinin Federal Almanyanın ve Avrupanın çıkarlarına uygun olmayacağına Amerikan yönetimini ikna etmeye çağırılıyor.

TÜSTAV
TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

----- Moskovada Sovyet bilim adamlarının barış konusunda bir konferansı salı günü çalışmalarına başladı. Konferansa 500 Sovyet bilim adamının yanı sıra 20 ülkeden konuk delegeler de katılıyor. Konferansın ana konusu, nükleer savaş tehlikesinin önlenmesinde bilim adamlarına düşen görev ve nükleer bir yıkımın insanlığa getirebileceği korkunç sonuçlar kamuoyuna daha açık anlatma yöntemleri. SBKP MK Sekreteri ve Politbüro konferansta Aday Üyesi Boris Ponamaryov/bir konuşma yaptı. Nükleer savaş/ın sonuçlarını en açık biçimde halklara duyurmakla bilim adamlarının, yığınların bu tehlikeye karşı harekete geçirilmesinde önemli bir rol oynayabileceklerini söyleyen Ponamaryov, özetle şunları vurguladı:

"Amerikan emperyalizminin ve NATO'mun saldırgan çevreleri, toplumsal ilerlemeyi durdurma çabalarında, silah gücünü ana dayanak sayıyorlar.

Bugün ABD bütçesinden bilim alanına ayrılan harcamaların dörtte üçü , doğrudan askersel araştırmalara gidiyor. Tüm Amerikan bilim adamlarının ve araştırma mühendislerinin üçte biri, askersel araştırmalar alanında çalışıyor. ABD ve bağlaşıklarının saldırgan çevrelerince yürütülen bu serüvenci politikanın karşısına Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler nükleer savaşı önleme, silahsızlanmayı sağlama ve yumuşamayı sürdürmeye yönelik geniş kapsamlı bir barış programıyla çıkıyor. Bizim konumlarımız, Batının barışsever kamuoyu çevrelerinin konumuna çok yakındır."

Daha sonra söz alan Sovyetler Birliği Bilimler Akademisi Başkan Yardımcısı Velihov da, bilimsel ilerlemenin askersel amaçlarla kötüye kullanılmasının yolaçacağı sonuçlar üzerinde durdu. Amerikalı profesör Lown ise, Doktorların nükleer savaşı önlemek uğrunda uluslararası

Örgütlerinin başkanlarından biri olarak yaptığı konuşmada, hiçbir politik gerekçenin nükleer bir savaşı haklı gösteremeyeceğini söyledi ve yalnız üç yıl içinde nükleer savaşa karşı harekete 60 bin doktor, bu arada 30 bin Amerikalı doktorun katıldığını bildirdi.

TÜSTAV
TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Şili'de sendikalar, faşist pinoşet diktatörlüğünün baskı ve terörüne karşı yığinsal eylemlerini sürdüreceklerini açıklıyorlar. 11 Mayıs'da yapılan yüzbinlerce insanın katıldığı ulusal protesto gününden sonra Pinoşet rejiminin yığinsal tutuklamalara girişmesi ülke içinde ve dışında büyük bir tepkiyle karşılanıyor. Bakır madeni işçileri sendikası, aralarında sendika başkanları Rodolfo Seguel ve dokuz yöneticilerinin bulunduğu ~~xxxx~~ tutuklulara işkence yapılması ve askeri mahkemelerde yargılanmaları durumunda süresiz grev yapacaklarını açıkladı. ~~xx~~ Diğer sendikaların da pinoşet rejiminin terör ve tutuklamalarına, maden işçilerinin yargılanmalarına karşı olduklarını açıklıyor ve tutukluların serbest bırakılmasını istiyorlar. ~~Bilindiği gibi~~ ~~xxxxxx~~ Öte yandan Dünya Sendikalar Federasyonu faşist pinoşet rejiminin giriştiği yığinsal tutuklamaları kınadı, tutukluların derhal serbest bırakılmasını istedi. Dünya Sendikalar Federasyonu yaptığı

açıklamada, 11 Mayıs'daki ulusal protesto gününün Şili emekçilerinin hak ve özgürlükleri için savaş kararlılığını bir kez daha gösterdiğini vurguladı ve yeryüzünün tüm anakaralarından milyonlarca işçi ve emekçinin, DSF üyelerinin Şili emekçilerinin yanında olduklarını, onları desteklediklerini belirtti.

TÜSTAV
TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

Yorum:

HEM ONURSUZ, HEM TEHRİKERİ

ABD, İsrail, Lübnan arasında yeni bir "kemp deyvit" olarak adlandırılabilcek bir sözde barış antlaşması imzalandı. Arap ülkelerinin, Filistin kurtuluş örgütünün tanımadığı bir antlaşmadır bu. Tıpkı "kemp deyvit" gibi buna da ölü doğmuş bir antlaşma denilebilir. Kısaca bu antlaşma İsrailin savaş saldırganlık yoluyla genişlettiği sınırları kalıcılaştırmayı, ABD'nin askersel bir güç olarak Lübnana yerleşmesini öngörüyor. Bu antlaşma, Filistin halkının haklarını tanımıyor, Lübnanın egemenlik haklarını da hiçe sayıyor. Lübnandaki faşist çetelerin başı binbaşı Haddat, Lübnan güvenlik kuvvetlerinin başına getiriliyor bu antlaşmayla.

Ortadoğuyu bir parça daha karıştırmak, bu bölgeye bir parça daha yerleşmek isteyen ABD, bir yandan böylebi antlaşmalarla konumlarını güçlendirmeye çalışıyor, bir yandan da İsraili yeni saldırı-

lar için hem güçlendiriyor, hem de yüreklendiriyor. Suriyenin bu antlaşmayı, daha doğrusu dayatmayı kabul etmemesi üzerine israil yetkilileri açıkça "artık bir saldırı için kendimizi özgür hâsse-
dayoruz" diyebiliyorlar. Onları böyle konuşturan ABD'nin açık des-
teği ve tam da bu sözde barış antlaşmasının imzalandığı günlerde
israile verilen 75^ş uçaklık bir yeni ^{serüven} filo ^{dur}dur.

Orta doğuda bu gelişmeler olurken, Türkiye nasıl bir tu-
tum takınıyor. Gerici askersel cunta ABD ve İsrailin bu dayatmaçı
saldırgan tutumu karşısında komşularımıza nasıl destek oluyor?
Cunta yalnızca israilin saldırganlığını sözde kınamayı yeterli
görmektedir. ABD girişimlerini ise kınaması ^{keşinlikle} söz konusu değildir.
Tam tersine cunta, ABD'nin bölgemizde yürüttüğü bu serüvenci poli-

tıkaya kör bir araç olmak için her gün yeni adımlar atıyor. Arap ülkelerine karşı yüzüne sahte bir dostluk maskesi takan cunta, gerçekte ABD'nin ortadoğu ile ilgili planlarında önemli bir yer tutuyor.

Ortadoğuda ABD'nin kaydattığı ~~cadı~~ kazanı fokurduyor. Dayatılan sözde barış antlaşması arap ülkeleri tarafından reddedildi. Aynı günlerde NATO bizim ülkemizde, ^{hem de} ~~ama~~ doğu bölgemizde, yani arap ülkelerinin ve komşumuz Sovyetler Birliğinin ~~burnunun~~ hemen yanıbaşında manevralar yapıyor. Bu manevralar bir ay sürecek. ABD bir yandan yeni antlaşmayla Lübnandaki askerî gücünü artırırken NATO manevrası adı altında ^{kara} ünlü Çevik Kuvvetlerinin bir ^{bölümünü} ~~bölüğünü~~ de Doğu Anadoluya indiriyor. NATO manevraları Sovyetler Birliğinin güneye inmesini önlemek, onu caydırmak amacı taşıyormuş. ABD, Atlan-

tik ötesinden gelerek bu işi yapıyor. Ama hiç kimse ABD'ye onbinlerce kilometre uzakta ne aradığını sormayacak mı? Hiç kimse ABD'yi caydırmaya gerektiğini düşünmeyecek mi? Gerçekte her yerde sa-
 vaş ocakları açmaya çalışan dünyanın her yerine ^{el atmaya} ~~uzanan elini~~ ~~uzat~~
~~maya~~, bütün ülkelerin içişlerine karışmaya çabalayan ABD'dir. Asıl
 caydırılması gereken de işte bu nedenle ABD'dir.

Cunta, ABD yönetiminin her dediğine boyun eğiyor. Cunta ABD'nin azarlamalarında, sözde yardımları dilediği gibi ayarlamasına, azaltmasına da ses çıkaramaz. Son gelişmeler cuntanın kimi zaman "yardım kesilirse sonu çok kötü olur" türünden kuyruğu dik tutma gayretlerinin sahte olduğunu ortaya koydu. İşte, ABD kredileri azalttı ve cunta sesini kesti. Yalnız sesini kesmekle kalmadı,

Çevik kuvvetlerin yerleşeceği yeni üslerin, alanların inşaatını sürdürdü. NATO ve ABD çevik kuvvetlerinin ülkemizde komşularımıza karşı manevralar yapmasına izin verdi. Önümüzdeki günlerde yine bir pentagon heyeti ülkemize geliyor. Başlarında ^{Pentagon Seksi Verim Başkan Yardımcısı} Richard Perle. Aynı günlerde bir sosyalist ülke liderinin, Romanya Devlet Başkanı çavuşesku'nun ülkemize gelmesi bu tabloyu değiştirmiyor. Değiştirmiyor, çünkü Cunta Romanyanın da benimsediği balkanların nükleer silahsızlandırılması önerisini kabul etmeyen tek ~~ülke~~ yönetim olmayı sürdürüyor.

Kısacası, değerli dinleyiciler, cunta ülkemizi onursuz bir dış politika ile ekonomik, politik bağımlılık ve serüven çizgisinde tutuyor. Topraklarımız ~~bu günlerde~~ kendine milliyetçi diyen cunta partilerinin ortaya çıktığı bu günlerde komşularımıza

karşı saldırı provalarına ~~şah~~ tanık oluyor. Üstelik bu gün bu gelişmeler her gün olduğundan daha da onur kırıcı. ^{Günleri} Tam da 19 mayıs ^{9,} ulusal kurtuluş savaşının başladığı günlerin yıldönümünde raslıyor NATO'nun saldırganlık manevraları.

TÜSTAV
TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

18.5.1983 / 5285

Bu hafta size Nisan ayında istanbulda resim sergisi açılan komu

Atıfı Anadoludaki Ermeni kıırımından kurtulabilmiş ,İstanbul'a yerleşmiş.

yoksul bir ailenin çocuguydu. Onun resme ilgisi ve yeteneği orta okul

da belirginleşmişti. ~~Ön~~ Jak İhmalyanı resim yapmaya yönelten ve ilk

resim öğretmeni Abidin Dinodur. O, TKP saflarına da çok genç yaşlarda,

daha lisedeyken girmistir. ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ Jak İhmalyan

İşeyi bitirdikten sonra İstanbul Güzel sanatlar Akademisinde başladım.

ancak içinde bulunduğu çok zor ~~xxxx~~ ekonomik durum ,onu yıl sonunda

egitimi bırakmaya zorlamıştır. Akademideki resim profesörü bir İtal

yan, Jak'ın resme büyük yetenegini görmüştü. Akademideki eğitimini

tamamlayarak dünya çapında büyük bir ressam olabileceğini söyleyerek

kendi girişimiyle Jak Ihmalyana ~~xixi~~ bir ermeni zengininden burs sağladı.

Ancak bu kez, komünist, TKP üyesi akademi öğrencesi Jak'ın yakasını
 n egemen sınıfın polisi bırakmayacaktır. Jak İhmalyan 16 Mart 1944 te,
 Reşat Fuat ve bir grup TKP üyesiyle birlikte tutuklanmıştır.

Q. Gördüğü korkunç işkencelere karşın bilinçle ve coşkuyla bağlı oldu-
 gu partisinin tek bir sırrını vermemiş, ~~komünist merkezi~~ ^{di,} ~~anlatmıştır.~~

Q zamanlar yalnız ermeni komünistlerinin atıldığı Sansaryan Hanının
 bodrumundaki insanlık dışı bir hücrede bir ay ^{bu di} ~~direnmiştir.~~ ^{di,} ~~bilindiği~~

~~gibi 1944 yılında~~ ^{ikinci bir tutuklanmada} ~~tabutluk adı verilen böylece hücreler çoğaltılmış~~
~~pek çok TKP üyesi ve sempatizanı buralardan geçmiştir. En~~ Jak İhmalya-

nın da içinde bulunduğu TKP davası, Ankara sıkıyönetimin askeri mahkeme-
 sinde bir yıl sürmüş ve. Jak İhmalyan 6 ay hüküm giymiştir ^{davasının} ~~ancak fiilen~~

bir yıl Ankara askeri ceza evinde yatmıştır. ~~Q dönem TKP lilere az hü-~~
~~küm verilmesinin başlıca nedeni Sovyet Ordusunun faşist alman ordusunu~~

~~yenilgiye uğratması ve daha önce kıran faşist Almanya safında ülkeyi~~

~~s. vasa götürmeye adım adım yaklaşan egemen güçlerin çark etmek zorunda kalmalarıydı. kalmasıydı.~~

Jak İhmalyan yeniden Akademide öğrenimine devam etmek istediğinde, ~~akademinin yönetiminde olan~~ ^{Sagci yönetiminden} ~~akademiden~~ ^{yanlı} ~~aldığı~~ ^{direngen} "Komünistin akademide yeri yoktur" oldu. Zaten polis genç / ^{direngen} komüniste nefes aldırmak niyetinde değildi. Jak İhmalyan 1946'da ikinci kez tutuklandı ve zindana atıldı. Zindandan çıktığında bu kez asker kaçağı olarak aranılıyordu. O zamanlar bir komünistin askerlik yapması zindanda yatmasından daha zordu. ~~kaçırılarak askerlik yaptırılmazdı~~ "Sovyet casusu, vatan haini" olarak nitelenen komünist, en ağır işlere, hakaretlere, tahriklere, dayak ve işkenceye ~~uğruyordu~~ ^{sık sık} uğruyordu. Dahası, örgütlenmesini önlemek amacıyla ~~herkesin~~ ^{sık sık} ~~bir~~ karta değiştirmek zorunda bırakılırdı. Kaput giymiş komüniste, eğer bu ağır koşullara direnebiliyorsa baskı ve zorbalığın dozu arttırılır, ~~onu~~ kaçması sağlanırdı. Kaçmak, ~~onun~~ yakalanmak ve

Jak İhmalyan, artık ~~künnanda~~ resim hocalığı da yapmaya başladığı lübnanda rahat bir yaşam sürdürebilir, kendisini çok sevdiği resme verebilirdi. Ne ki, Jak İhmalyanın ^{(komünist} bilincini ^{ve partisi ony} ve yüregini ~~ve yüregini~~ ^{Kendisine} ~~yaşamın haram edildiği Türkiye hal-~~ göreve çağırıyordu. ~~xxxxxx~~ ^{elinden geleni} ~~yaşamın haram edildiği Türkiye hal-~~ kının, emekçilerinin kurtuluşu için ~~xxxxxx~~ yapmak istiyordu. ~~En~~ ~~xxxxxx~~ 1955 de Varşovaya gitti, 1958'e kadar Polonya Devlet radyosunun Türkçe yayınlarında çalıştı. Polonyadaki çocuk gazetelerinde Türk masallarını resimledi, Türk masallarından kısa çizgi filmler yaptı. 1958 de Jak İhmalyan partisinin verdiği görevle ~~xxx~~ Çin'e gitti. ~~xxxx~~ radyosunun Türkçe bölümünde çalıştı. O, büyük bir yetenekle, sanatsal yaratıcılığını ^{yle} ve politik görevlerini ^{ve} bağdaştırıyordu. Çin'de gelenekse-
nun kahramanları Hacıval ve Karagoze günün politik Türk perde oyunu ~~xxxxxx~~ yorumlarının yaptırdı. ~~xxxxxx~~ Bunların tekstini kendi yazdı, iki ayrı sesle kendisi Türkçe okudu. ^{(Çinde} Maoculugun, anti-sovyetizmin yüksel

mesi üzerine ,Moskovaya ^{gitti} geldi. ~~Önce eşiyile birlikte Moskova radyosunda~~
~~,daha sonra Moskova Üniversitesine bağlı Varkiyat Enstitüsünde Türko-~~
~~loji eğitmeni olarak çalıştı. Türk dili üzerine iki kitap yazdı.~~
~~Doğ kalan her dakikasını, kxxxxxxxıxxxxx zemin katında olduğu için~~
~~elektrik ışığıyla aydınlattığı küçük atölyesinde resim yapmakla geçi-~~
~~riyordu. Jak İhmalyan, burada yaşamında ilk kez, para kazanmak kaygısı~~
~~olmadan dilediği gibi resim yapabiliyordu. Kısa sürede~~ ^{bine yakın} ~~mineral~~ ^{ne}
~~resim yaptı.~~ ^{Hem de hiç kendini tekrarlamadan..}
~~Tuvalleri~~ Bu üstün yetenekli komünist ressamın yapıtlarına
Sovyetler Birliğinde haklı bir değer ^{bilgisi} ~~varmış~~. Tuvalleri Sovyet devlet
sergilerinde sergilendi. Diploması olmamasına karşın, seçkin ressamla-
rın ~~xx~~ üyesi olduğu Sovyetler Ressamlar Birliğine üye olarak alındı.
"Bir yoldaşımız onun atölyesini şöyle anlatıyor." O kadar çok resim
vardı ki bu küçük atölyede,nerdeyse Jak'a çalışacak yer kalmamıştı.
Üstelik yapıtlarının çoğunu para almadan hediye ederdi. Onu para ilgi-

çok yakından tanıyan bin yoldaşımız onun için şöyle diyor" Bana göre Jak, herşeyden ~~xxxx~~ önce gesur, yüksek morale sahip tam bir devrimciydi. ~~Eğer o ilk günden devrimciliği, ~~xxxxxxx~~ değil de ressamlığı ön plana alsaydı, yalnız resimle uğraşsaydı o bugün dünyanın en tanınmış ressamları arasında olurdu. İtalyan profesörün teahisi doğrudu. O çok büyük bir yetenektir... Onun anısı önünde, büyük ressamdan daha çok büyük komünist Jakın anısı önünde saygıyla eğilirim"..~~

Jak İhmalyan'ın yaşamı ve savaşımı, halkımızın en iyi, en yetenekli en ~~çok~~ evlatlarını saflarına çeken TKP'nin, çileli, acılı, zor ama onurlu yaşamının ve savaşımının bir aynasıdır. Halkımızdan, en yurtsever, onun çıkarlarını en doğru ve kararlı savunan partisini, TKP'yi gizlemeye, yasaklamaya, ona kara çalmaya çalışanlar, ~~ona~~ saflarında yetişen ~~xxxxxxx~~ Nazım Hikmet, Jak İhmalyan gibi büyük komünist sanatçıları ^{on} ve yapıtlarını ^{danda uzak tutarak} ~~ikinci~~ ^{ikinci} kez suç ismi oluyorlar.

Ama ne yapsalar boş. Nazım Hikmet ve yapıtları gibi Jak Ihmalyanın da

~~yapıtlarını~~

savaşımı ve yapıtları ~~ve~~ halkımızdan ^{sürgit} ~~onlara~~ gizlenemez ²⁷⁰ ~~gizlenemez~~dir. Buna bağ

ta komünistler, ilerici, demokrat, dürüst tüm insanlar izin vermeyecek

tir, vermiyorlar. Jak Ihmalyanın ^{Nisan ayında İstanbul'da açılan} sergisi bunun en güzel kanıtıdır.

~~Genç komünistler, komünist, ilerici, demokrat sanatçılar~~ ^{10. aydınların} ~~Jak Ihmalyanın~~

~~en büyük~~

~~yeteneğini~~ ^{özgürce} ~~ve yeteneğini~~ ^{vermesine}

sanatsal ve politik savaşımını tam bir uyum ve verim içinde vermesini

engelleyen koşullarda ^{ve onun politik} devrimci savaşımı başa alan yaşamından alacağı

çok ders vardır. O tüm yaşamını ve yeteneğini adadığı komünist saflarda

olmaktan, gördüğü tüm işkence, baskı, zorbalık, zorluk ve naksızlıklara

karşın her zaman onur duydu. Halkımızın ulusal ve sosyal kurtuluş

savaşına sırt çevirerek, ünlü bir ressam olmaya hiç öykünmedi.

Bu yigit, direngen komünistin, büyük komünist sanatçının anısı önünde

, Jak Ihmalyan yoldaşın anısı önünde saygıyla eğiliriz.

karşı karşıyayız. Uyuyanlar uyandırılmalı. Düşünmek istemiyenler, düşün-
 meye zorlanmalıdır. Bunu yapmak kolay değil ,ama bu uğurda herşey ya-
 pılmalıdır." diyen Susumi Hani, yaptığı son film "Kehanet'in gördüğü
 işlevi şöyle anlatıyor. "Film BM ler^{2.} Silahsızlanma özel oturumunda
 gösterildi. Japonya'da ,sinemalarda, okullarda, üniversitelerde milyonlar
 ca kişi izledi. Sovyet, ~~xxxxxx~~ televizyonunda gösterildi. İngilizce,
 İtalyanca, Almanca dublajları yapıldı. * On ^{ayak} ~~Vito~~ Kampanyası benden nükleer
 silahlar ve barış savaşımı üzerine yeni bir film istiyor." On ^{ayak} ~~xxx~~
 kampanyası, ~~xxxxxx~~ Susumi Hani'nin "kehanet" filmini finanse eden
 bir barış hareketi. ^{ayak} ~~xxx~~ İngiliz-Amerikan uzunluk ölçüsüdür. 12 santi-
 me, bir ayak boyuna eşittir. Bu kampanya bir kaç yıl önce, Vaşington
 devlet arşivlerinde 85000 ayak uzunluğunda renkli, Hiroşima ve Nagazaki
 bombardımanı filmlerinin bulunduğu öğrenilince başladı. Evet ABD yöne-
 timi, Pentagon tıpkı faşist Hitler gibi, Hiroşima ve Nagazakiye atom

bombası atmak gibi büyük bir insanlık suçunu, sıkılmadan filme ,hemde renkli olarak almıştı. ABD hükümeti ~~he~~ bu filmi para ile satmaya hazırdı.. Bu da bir ölüm ticareti olsa gerek. Japon barışseverleri "bir daha Hiroşimalar olmasın" diye, Japon ve dünya halklarını uyarmak için bu filmi ABD'den satın almaya karar verdi. Ama kimsede bu kadar para yoktu.. Japon halkı arasında para toplama kampanyası açıldı. Bu kampanyaya 12 dolar verilerek katılacak herkes, bu filmin ~~xxx~~ on ayak uzunluğundaki bir bölümünün satın alınmasına katkıda bulunmuş olacaktı. On ayak kampanyası böyle başladı, sürdü, yeteri kadar ,hatta fazlası para toplandı, Pentagon'dan bu film alındı. Bu belgelerden yararlanılarak "kaybedilmiş kuşak" ve "kehanet " adlı ~~x~~ filmlerin yapımı sağlandı. Bunları yenileri izleyecek. Böylece, güçlü, yığinsal bir barış hareketi de doğmuş oldu. Rejisör Susumi Hani, filmin çekimi sırasında ABD, Sovyetler ve Çine de gittiklerini söylüyor ve ~~exliyer~~ ekliyor: "İlk bakışta ~~xx~~

Moskovadaki yaşamın ritmi Rusların barış için ne kadar kaygılı olduklarını açık ortaya koyuyor...Onlar çok belirgin olarak hala Hitler'in ülkelerine ne getirdiğini hatırlıyorlar..Bir gelenek beni çok etkiledi. Evlendikleri gün,genç çiftler Hitlerizmle savaşta şehit olan askerlerin mezarını ziyaret ediyor. Mutlu genç bir çiftin düğün gününde askerlerin mezarı önünde saygıyla eğilmesi görüntüsünün bende uyandırdığı duygu ve düünceleri kelimelerle anlatamam. Bu insanlar savaş isteyemez. Bugün yalnız nükleer silahlarla yarışından söz etmek yetersizdir. Onu kimin başlattığını söylemek,göstermek gerekiyor."Ükümetlerin nükleer silahlara nasıl yanaştığını göstermek gerekiyor," diyen Şusumi Hani, sanat ve kültür alanındaki görevleri şöyle belirtiyor: "Bence,bizim ana görevimiz anti-nükleer bir kültür yaratmaktır. Çünkü kimi gerici aydınlar eliyle nükleer savaş kaçınılmaz,hatta istenilir bir şey gösterme çabaları var. İşler," Hiroşima ve Nagazaki olayında bu kadar

trajik olan ne var? ²¹¹ ' demeye kadar ^{vardı.} ileri gitti. ^{Onlar} ~~nasıl~~ halka, 'bakın
 bu iki şehir nasıl gelişiyor" diyebiliyorlar.. Bunlara karşı 'hibabuş-
 kaların trajedisini, gerçegini yığınlara göstermeliyiz.. ~~Kitaplara~~
 Nükleer savaş tehlikesine karşı yeni kitaplara, filmlere, şarkılara, re-
 simlere gereksinimimiz var. Fildişi kulelerine çekilen aydınlar, bura-
 lardan artık çıkmalıdır. Özellikle Japon halkının, japon aydınlarının
 insanlığa karşı özel bir görevi var. Bizim, ~~her gün~~ nükleer savaştan
 geçmiş insanların hergün gözlerine , acılı gözlerine bakmak, ^{duydüğümüz} ~~marş~~
~~öfkelenmek~~ ^{örkeyle} sanatsal, kültürel yaratıcılığa koyulma şansımız var. "Hibabuşha-
 lar" ~~çok~~ pek çoğu sade insanlar. Ama çektikleri acılar onları filozof
 ve barış savaşçısı yapmış. "Ben onları her görüşümde nükleer savaşı ön-
 lemek için savaşımı iki kat arttırmamız gerektiğine inanıyorum", Evet,
 Japon regisörü Susumi Haninin sözleri, bizim sanatçı ve kültür adamları-
 mız içinde çağrıdır. ~~Öyle filmler yapılması bile, 60' leri~~ ^{60' leri} filmlerin ide-
 vizyonda gösterilmesi için savaşım verilemezmi? ~~Birde Hibabuşha adayı halkımızın gözlerini kade bakıyorlar~~